

ЕКОЛОГІЧНІ ІНВЕСТИЦІЇ В КОНТЕКСТІ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

© 2018 САЙ Л. П., ГНИЛЯНЬСКА Л. Й.

УДК 330.322.504.03:341

Сай Л. П., Гнилянська Л. Й.

Екологічні інвестиції в контексті екологічної підготовки сталого розвитку підприємства

Проаналізовано стан і проблеми еко-інвестування в Україні і його значення для забезпечення сталого розвитку підприємства. Уточнено визначення поняття «еко-інвестиції» як вкладення капіталу в інтелектуальній, матеріальній і грошовій формах у створення, модернізацію, впровадження екологічно безпечних основних засобів, технологій, які використовуватимуться у виробництві екологічної продукції, і засобів природоохоронного характеру для запобігання, зменшення, і ліквідації забруднення природного середовища. Обґрунтовано структурні елементи еко-інвестиційного процесу, основні умови, завдання і принципи еко-інвестування на макро- та мікрорівнях, які забезпечать досягнення цілей сталого розвитку. Окреслено напрямки екологічної підготовки виробництва відповідно до об'єктів еко-інвестування і етапи її реалізації. Обґрунтовано важливість екологічної підготовки сталого розвитку підприємства, яка є основним вектором еко-інвестування, а результатом нехтування якою в минулому стала складна екологічна ситуація сьогодні. Цей вид підготовки виробництва шляхом еко-інвестування надасть можливість суб'єктам господарювання своєчасно запобігти негативному впливу їх діяльності на навколишнє середовище чи зменшити його.

Ключові слова: екологічні інвестиції, екологічний проект, еко-інвестиційна діяльність, сталий розвиток, екологічна підготовка виробництва.

Табл.: 1. **Бібл.:** 13.

Сай Леся Петрівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва, Національний університет «Львівська політехніка» (вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна)

E-mail: sayko.say2017@gmail.com

Гнилянська Леся Йосифівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва, Національний університет «Львівська політехніка» (вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна)

E-mail: lgnylanska@gmail.com

УДК 330.322.504.03:341

UDC 330.322.504.03:341

Сай Л. П., Гнилянская Л. Й. Экологические инвестиции в контексте экологической подготовки стабильного развития предприятия

Проанализированы состояние и проблемы эко-инвестирования в Украине, а также его значение для обеспечения устойчивого развития предприятия. Уточнено определение понятия "эко-инвестиции" как вложение капитала в интеллектуальной, материальной и денежной формах в создание, модернизацию, внедрение экологически безопасных основных средств, технологий, которые будут использоваться в производстве экологической продукции, и средств природоохранного характера для предотвращения, уменьшения и ликвидации загрязнения естественной среды. Обоснованы структурные элементы эко-инвестиционного процесса, основные условия, задания и принципы эко-инвестирования на макро- и микроуровнях, которые обеспечат достижение целей устойчивого развития. Очерчены направления экологической подготовки производства в соответствии с объектами эко-инвестирования и этапы ее реализации. Обоснована важность экологической подготовки устойчивого развития производства, которая является основным вектором эко-инвестирования, а результатом пренебрежения которой в прошлом стала сложная на сегодняшний день экологическая ситуация. Этот вид подготовки производства с помощью эко-инвестирования даст возможность субъектам хозяйственной деятельности своевременно предотвратит негативное влияние их деятельности на окружающую среду или уменьшит его.

Ключевые слова: экологические инвестиции, эко-инвестиционный проект, эко-инвестиционная деятельность, устойчивое развитие, экологическая подготовка производства.

Табл.: 1. **Библ.:** 13.

Сай Леся Петровна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры менеджмента и международного предпринимательства, Национальный университет «Львовская политехника» (ул. Степана Бандеры, 12, Львов, 79013, Украина)

E-mail: sayko.say2017@gmail.com

Гнилянская Леся Йосифовна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры менеджмента и международного предпринимательства, Национальный университет «Львовская политехника» (ул. Степана Бандеры, 12, Львов, 79013, Украина)

E-mail: lgnylanska@gmail.com

Say L. P., Gnylianska L. Yo.

The Ecological Investments in the Context

of Ecological Preparation of the Stable Development of Enterprise

The status and problems of eco-investment in Ukraine, as well as its importance for ensuring the sustainable development of enterprise are analyzed. The definition of the concept of "eco-investment" is clarified as an investment of capital in its intellectual, material and monetary forms in creation, modernization, introduction of ecologically safe fixed assets, technologies to be used in the production of ecological products and environmental means in order to prevent, reduce, and eliminate pollution of the natural environment. The structural elements of eco-investment process, basic conditions, tasks and principles of eco-investment at macro- and microlevels, which would ensure achievement of sustainable development goals, have been substantiated. The directions of ecological preparation of production are delineated in accordance with the objects of eco-investment and the stages of its implementation. The authors substantiate the importance of ecological preparation of sustainable development of production, which is the main vector of eco-investment, the result of neglect of which in the past has become a complex ecological situation today. This kind of preparation of production with the help of eco-investment will enable economic entities to prevent in a timely manner the negative impact of their activity on the environment or to reduce it.

Keywords: ecological investments, eco-investment project, eco-investment activity, sustainable development, ecological preparation of production.

Tbl.: 1. **Bibl.:** 13.

Say Lesya P. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management and International Business, Lviv Polytechnic National University (12 Stepana Bandery Str., Lviv, 79013, Ukraine)

E-mail: sayko.say2017@gmail.com

Gnylianska Lesya Yo. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management and International Business, Lviv Polytechnic National University (12 Stepana Bandery Str., Lviv, 79013, Ukraine)

E-mail: lgnylanska@gmail.com

Складні соціально-економічні та політичні процеси, які проходять в Україні, відтермінували актуальність питань охорони навколишнього середовища та призвели до криз і проблем екологічного характеру. Концепції сталого розвитку країни загалом і підприємств зокрема, насамперед, спрямовані на вирішення економічних проблем, а не на забезпечення відповідності їх господарської діяльності екологічним нормам. На сьогодні результатом незбалансованості розвитку українських суб'єктів господарювання у різних сферах є погіршення екологічних характеристик їх діяльності, а обмеженість фінансових можливостей перешкоджає їх покращенню.

Аналіз структури виробництва українських підприємств свідчить про те, що близько 40 % основних виробничих фондів функціонують понад 20 років, ще 40 % – від 10 до 20 років. Ступінь їхньої зношеності становить 43 %, а для промисловості та капітального будівництва – відповідно 48 й 61 %. Крім того, існують галузі, де зношеність фондів досягає 80 %, а деякі підприємства функціонують під загрозою зупинки. Особливо великі наднормативні обсяги незавершеного будівництва спостерігаються в таких важливих структуроутворюючих галузях, як енергетика та машинобудування, що створюють додаткові загрози екологічній безпеці. Більшість виробничих потужностей і засобів природоохоронного призначення зажадають реконструкції, модернізації та корінного відновлення, для того щоб мінімізувати їх негативний вплив на навколишнє середовище, адже забезпечити сталий розвиток при такому стані основних фондів досить складно [3].

Щодо витрат на охорону навколишнього природного середовища, то протягом 2016 р. на природоохоронні заходи підприємствами, організаціями та установами України було витрачено 32488,7 млн грн (на 1,4 % більше, ніж у 2014 р). У загальній сумі витрат на охорону навколишнього природного середовища поточні витрати становлять 19098,2 млн грн (або 58 %), капітальні інвестиції – 13390,5 млн грн (або 42 %). У структурі інвестицій переважають витрати в капітальний ремонт (612,6 млн грн), а не на впровадження нових засобів природоохоронного призначення [7].

Основним джерелом фінансування капітальних і поточних витрат на охорону навколишнього природного середовища були власні кошти підприємств, їх частка становила 67,9 % (або 22069,6 млн грн) і лише 6 % – кошти Державного та місцевого бюджетів. Основна частина (понад 80 %) цих коштів виділяється на заходи, пов'язані із ліквідацією, а не на попередження забруднення навколишнього природного середовища, і лише 0,2 % – на науково-дослідні роботи природоохоронного спрямування.

Вирішенню проблем фінансування природоохоронних заходів і проектів енергоефективності Україні активно сприяють: Світовий банк, Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Європейський банк реконструкції та розвитку, Європейський інвестиційний банк, Організація економічної співпраці та розвитку. Крім того, вкладають гроші і спеціалізовані інвестиційні фон-

ди й організації. Для залучення екологічних інвестицій підприємствам в Україні необхідно відповідати принципам соціально-екологічної відповідальності, передусім це: забезпечення безпеки виробництва, у тому числі екологічної, запобігання та мінімізація ризиків діяльності підприємств. Без цього майже неможливо одержати міжнародне фінансування [5].

Отже, суб'єктам господарювання, для того щоб забезпечити сталий розвиток, необхідно впроваджувати систему інвестування у ті проекти, які забезпечуватимуть активізацію і збалансованість змін у економічній і інших сферах діяльності і водночас відповідатимуть екологічним нормам. Або ж безпосередньо інвестувати у засоби природоохоронного характеру, які сприятимуть збереженню природно-ресурсного потенціалу сусіднього виробництва і забезпечать зниження чи ліквідацію антропогенного та техногенного навантаження на навколишнє середовище.

Концепція сталого розвитку має бути реалізована підприємством на основі принципів еко-соціальної відповідальності та відповідного інструментарію управління природокористуванням, зокрема: системи менеджменту якості, системи екологічного менеджменту, системи менеджменту здоров'я та безпеки на роботі, екологічно чистого виробництва, екологічного маркування, програми відповідальної поведінки [13] та політики інвестування в проекти екологічного спрямування.

Мета статті – уточнити сутність поняття еко-інвестиції та структурних елементів еко-інвестиційного процесу. Окреслити основні умови, завдання і принципи еко-інвестування на макро- та мікрорівнях, які забезпечать досягнення цілей сталого розвитку. Обґрунтувати важливість екологічної підготовки сталого розвитку підприємства для визначення об'єктів еко-інвестування.

Дослідженням теоретичних і прикладних засад еко-інвестування займалися такі українські вчені, як Н. М. Андреева [1,2], С. В. Арестов [3], І. О. Александров, О. І. Вишницька [4], О. М. Громова, С. М. Ілляшенко, О. О. Квактун [9], О. В. Кліменко [10], О. О. Лапко, Л. Г. Мельник [11], А. А. Садеков [12], С. К. Харічков [2]. Так, С. К. Харічков та Н. М. Андреева під екологічно орієнтованими інвестиціями розуміють «всі види майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладаються в господарську діяльність і спрямовані на зниження та ліквідацію негативного антропогенного впливу на навколишнє середовище, збереження, поліпшення і раціональне використання природно-ресурсного потенціалу територій, забезпечення екологічної безпеки країни, внаслідок яких досягаються екологічні, соціальні, економічні і політичні результати» [2].

А. А. Садеков розкриває сутність аналізованого терміна таким чином: «екологічні інвестиції – один із економічних інструментів, що використовується суб'єктами господарювання при здійсненні інвестиційної діяльності з метою обмеження, зниження або повного виключення негативного екологічного впливу й отримання позитивного ефекту. Позитивний вплив на довкілля забезпечується шляхом оптимізації ресурсно-

го циклу виробництва. Виявлення потреби в таких інвестиціях вимагає постійної уваги, оскільки позитивні та негативні ефекти техногенного впливу є зовнішніми щодо процесу виробництва і не знаходяться у фокусі інтересів виробників [12]. Результати аналізу наукових праць свідчать про те, що більшість науковців основну ідею еко-інвестування вбачають в усуненні негативного впливу господарської діяльності на навколишнє середовище, а не в попередженні виникнення екологічно-небезпечних ситуацій.

Отже, із урахуванням цього аспекту еко-інвестиції – це вкладення капіталу в інтелектуальній, матеріальній і грошовій формах у створення, модернізацію, впровадження екологічно безпечних основних засобів, технологій, які будуть використовуватись у виробництві екологічної продукції, та засобів природоохоронного характеру для запобігання, зменшення і ліквідації забруднення природного середовища. Основним мотивуючим фактором здійснення екологічних інвестицій має бути соціо-екологічна відповідальність суб'єктів інвестування (еко-інвесторів) та активна державна природоохоронна інвестиційно-фінансова політика.

Еко-інвесторами можуть бути державні органи влади, фізичні та юридичні особи України та інших держав (іноземне інвестування), міжнародні організації, міжнародні корпорації.

В основі еко-інвестиційних процесів лежить:

- ✦ еко-інвестиційна ідея, що повинна тісно поєднуватися з соціально-економічними змінами і водночас бути активатором тих змін, які впроваджуються для реалізації концепції сталого розвитку підприємства;
- ✦ еко-інвестиційний проект, який повинен чітко окреслити об'єкт інвестування, обсяг і джерела фінансування, терміни виконання, ефекти від впровадження, можливі ризики.

При виборі еко-інвестиційних проектів варто проводити екологічний аудит характеру їх потенційного впливу на навколишнє середовище об'єктів інвестування, зокрема, використовуючи таку типологію [8]:

- ✦ Категорія А – реалізація проекту може призвести до незворотних екологічних наслідків;
- ✦ Категорія Б – реалізація проекту може призвести до несприятливого впливу на навколишнє середовище, проте цей вплив легко пізнаваний і його можна уникнути;
- ✦ Категорія В – реалізація проекту не матиме несприятливого впливу на навколишнє середовище і негативних наслідків;
- ✦ Категорія Г – проект не пов'язаний з промисловим виробництвом, сприяє покращенню навколишнього середовища.

Еко-інвестиційні проекти не відносяться до високоприбуткових, проте підприємства можуть отримати економічні, соціальні й екологічні ефекти від еко-інвестицій, а саме: забезпечення еко-продукцією вітчизняного та міжнародних ринків, зменшення соціальних виплат на оплату лікарняних, збільшення продуктив-

ності праці, зменшення платежів за негативну дію на навколишнє природне середовище, зменшення екологічного податку, зниження антропогенного, техногенного навантаження на оточуюче середовище, збільшення тривалості життя, покращення умов праці та відпочинку, підтримання екологічної рівноваги. Ще одним мотивуючим фактором для інвестування в еко-проекти має стати їх державна підтримка, зокрема, через: екологічні пільги, субсидії, дотації, зниження ставок мита, пільгові кредити й оподаткування, прискорену амортизація природоохоронних фондів, ціннові інструменти.

- ✦ еко-інвестиційна програма – це комплекс взаємопов'язаних еко-інвестиційних проектів, які спрямовані на забезпечення сталого розвитку підприємства;
- ✦ еко-інвестиційна діяльність передбачає комплекс заходів щодо фінансування реалізації еко-ідеї в певному екологічному проекті. І, на нашу думку, повинна мати попереджувальний і профілактичний характер відносно впливу на навколишнє середовище, а не бути інструментом вирішення еко-проблем, які стали результатом еко-незбалансованої господарської діяльності;
- ✦ еко-інвестиційна політика (проводиться державою і підприємствами у вигляді встановлення структури та масштабів інвестицій, спрямованих на їх використання, джерел отримання з урахуванням необхідності оновлення продукції, основних засобів і підвищення їх технічного рівня з метою забезпечення їх позитивного впливу на екосистему);
- ✦ еко-інвестиційна співпраця з національними та міжнародними організаціями й установами з метою досягнення екологічних цілей і пріоритетів з метою збереження і розвитку природно-ресурсного потенціалу;
- ✦ еко-інвестиційний менеджмент – управління інвестиціями в організаціях, підприємствах, компаніях, конкретних галузях економіки з урахуванням особливостей впливу на навколишнє середовище. Управління еко-інвестиційною діяльністю відбувається як на макро-, мезо-, так і на мікроекономічному рівнях. Зокрема, управління інвестиційною діяльністю на кожному рівні має поетапну форму здійснення та включає чималу кількість різноманітних інструментів, що дозволяють його реалізовувати.

Еко-інвестиційний процес на рівні підприємства складається із інвестиційних рішень, що ухвалюються керівниками організацій, і повинні спрямовуватись на пошук та впровадження такого напрямку інвестиційної діяльності підприємства, який забезпечив би соціально-економічні зміни за умови збереження довкілля.

Основні завдання та умови управління еко-інвестиційними процесами на рівні держави і підприємства для забезпечення сталого розвитку підприємства, представлені у табл. 1.

Завдання та умови управління еко-інвестиційними процесами

Завдання та умови управління еко-інвестиційними процесами на рівні держави	Завдання та умови управління еко-інвестиційними процесами на підприємстві
Формування державної природоохоронної інвестиційної стратегії	Формування еко-інвестиційної стратегії підприємства
Враховання в державній природоохоронній інвестиційній політиці екологічних аспектів розвитку регіонів, сфер, галузей економіки тощо	Створення політики, що підтримує перспективні напрями еко-інвестиційних цілей діяльності суб'єкта господарювання
Створення інвестиційної програми з метою визначення пріоритетності об'єктів та обсягу їх еко-інвестування	Створення і оцінювання еко-інвестиційної програми і проектів
Реалізація державної природоохоронної інвестиційної програми розвитку регіонів, сфер, галузей економіки	Реалізація програми еко-інвестування на підприємстві шляхом чіткого окреслення об'єктів, термінів і джерел фінансування
Перегляд інструментів фінансової політики (субсидії, податки, мито тощо) та юридичної відповідальності за антропогенний вплив на довкілля, перегляд екологічних стандартів і нормативів	Перегляд акцентів при прийнятті інвестиційних рішень у виробничо-господарській, інноваційній діяльності підприємств з урахуванням екологічних стандартів

Державна політика екологічного інвестування щодо забезпечення сталого розвитку повинна базуватися на таких основних принципах, які забезпечують: збалансованість розвитку українського суспільства, паритетність економічного соціального й екологічного складників, визнання неможливості тривалого поступального розвитку суспільства в умовах деградації природного середовища, екологічно та техногенно безпечні умови життєдіяльності населення, утвердження гуманізму демократії та загальнолюдських цінностей, еколого-економічну збалансованість розвитку окремих регіонів та її узгодження із загальнонаціональними потребами [6].

Щоб забезпечити сталий розвиток, на рівні підприємства управління еко-інвестиційною діяльністю повинно здійснюватись згідно з такими принципами:

- ✦ забезпечення реалізації екологічної політики підприємства і систем управління навколишнім природним середовищем;
- ✦ своєчасне забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності підприємства шляхом фінансування придбання, заміни, будівництва, оновлення, поліпшення і підтримання у належному стані необоротних активів екологічного спрямування;
- ✦ постійне покращення екологічних характеристик основних засобів, технології, сировини, які використовуються у виробництві продукції;
- ✦ постійне покращення екологічної ситуації на підприємстві та прилеглої території, на яку розповсюджуються вплив техногенного навантаження і природоохоронних заходів підприємства;
- ✦ інтегрованість, синергія із загальною системою управління господарською діяльністю, яка забезпечує сталий розвиток підприємства;
- ✦ комплексний характер формування еко-інвестиційних управлінських рішень;
- ✦ раціональність підходів щодо розроблення еко-інвестиційних управлінських рішень;

- ✦ узгодженість зі стратегічними цілями сталого розвитку підприємства.

Управління еко-інвестиційною діяльністю, насамперед, має бути спрямоване на реалізацію екологічного аспекту сталого розвитку діяльності підприємства.

Важливим елементом господарської діяльності підприємств, в умовах забезпечення його сталого розвитку, повинна стати екологічна підготовка виробництва, яка є основним вектором еко-інвестування, а результатом нехтування якою, в минулому, стала складна екологічна ситуація сьогодні. Цей вид підготовки виробництва, шляхом еко-інвестування, дасть можливість суб'єктам господарювання своєчасно попередити, запобігти і зменшити негативні впливи їх діяльності на навколишнє середовище.

Екологічна підготовка виробництва розпочинається в процесі перетворення будь-якої ідеї на інвестиційний проект і повинна забезпечити належний рівень його екологічної обґрунтованості та відповідність екологічним нормам. Моніторинг екологічних характеристик потенційних інвестиційних проектів та їх аудит на відповідність екологічним нормам є основними завданнями екологічної підготовки виробництва.

Напрямами екологічної підготовки, які забезпечать виявлення потенційних об'єктів еко-інвестування, є:

- ✦ еко-підготовка змін у: виробничому процесі (технології виробництва), технічному забезпеченні виробничого процесу, сировині та комплектуючих, продукції, організаційній структурі;
- ✦ еко-підготовка змін у технічних засобах природоохоронного призначення.

Етапами екологічної підготовки є: моніторинг технології, устаткування, продукції, сировини й організації на предмет впливу на довкілля; аудит необоротних засобів природоохоронного призначення; поточна оцінка впливу цих об'єктів на довкілля; визначення потенційних екологічних ризиків; розробка заходів із запобі-

гання чи зменшення негативного впливу на екосистему й організування їх практичної реалізації через еко-інвестування.

ВИСНОВКИ

Для забезпечення сталого розвитку підприємства необхідно провадити екологічну підготовку виробництва. Це дасть можливість забезпечити відповідність виробничого процесу і продукції екологічним нормам і запобігти негативному впливу виробничо-господарської діяльності на навколишнє середовище. Саме еко-інвестування є тим інструментом екологічної підготовки, який забезпечить фінансування еко-проектів зі збереження навколишнього середовища для майбутніх поколінь, обраних у процесі екологічної підготовки виробництва. Екологічна підготовка повинна проводитись на підприємстві відповідними посадовими особами чи структурними підрозділами постійно і паралельно із заходами по забезпеченню сталого розвитку підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андреева Н. Н. Экологически ориентированные инвестиции: выбор решений и управление : монография. Одесса : ИПРЭИ НАН Украины, 2006. 536 с.
2. Аніщенко В. О. До питання щодо вдосконалення теоретико-методологічних засад екологічного інвестування. *Актуальні проблеми економіки*. 2007. № 8. С. 175–183
3. Арестов С. В. Механізм підвищення економіко-екологічної ефективності природоохоронних інвестицій в екосистемні послуги : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.06. Одеса, 2008. 20 с.
4. Вишницька О. І. Екологічні інвестиції: сутність, класифікація, принципи та напрями реалізації. *Вісник Сумського державного університету. Серія : Економіка*. 2009. № 2. С. 51–58.
5. Воронцова А. Розвиток соціально-екологічної сфери – інструмент залучення інвестицій // Електронний журнал аграрно-інвестиційного агентства "Agravery". 2017. 16 серп. URL: <http://agravery.com/uk/posts/show/alina-voroncova-rozvitok-socialno-ekologichnoi-sferi-instrument-zalu-cenna-investicij>
6. Данилишин Б., Веклич О. Україна в міжнародних рейтингах сталого розвитку. *Економіка України*. 2008. № 7. С. 13–23.
7. Довкілля України за 2016 рік : стат. зб. // Державна служба статистики України, 2017. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. Экологическая оценка инвестиционных проектов: метод. пособие. М. : Экономика, 2000. 243 с.
9. Квактун О. О. Реальні екологічні інвестиції як дієвий інструмент сталого проектування та будівництва регіонів України. URL: http://ecoukraine.org/_ld/0/7_ecpros_2014_83_.pdf
10. Кліменко О. В. Інструменти екологізації інвестиційної діяльності на етапах її реалізації. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Економічні науки»*. 2010. Т. 2, № 2. С. 198–203.
11. Мельник Л. Г., Мельник О. І., Бурлакова І. М. Екологізація економіки як передумова досягнення сталого розвитку // Економіка та менеджмент: перспективи розвитку : матеріали доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Суми, 18–20 трав. 2011 р.). Суми : СумДУ, 2011. Т. 2. С. 139–141.
12. Садеков А. А. Механизмы эколого-экономического управления предприятием : монография. Харьков : ИД «ИНЖЭК», 2004. 224 с.

13. Dvorakova L., Zborkova J. Integration of Sustainable Development at Enterprise Level. *Procedia neering*. 2014. No. 69. P. 686–695.

REFERENCES

- Andreyeva, N. N. *Ekologicheski orientirovannyye investitsii: vybor resheniy i upravleniye* [Environmentally-oriented investments: choice of solutions and management]. Odessa: IPREEI NAN Ukraine, 2006.
- Anishchenko, V. O. "Do pytannya shchodo vdoskonalennia teoretyko-metodolohichnykh zasad ekolohichnoho investuvannia" [On the issue of improving the theoretical and methodological principles of environmental investment]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 8 (2007): 175-183.
- Arestov, S. V. "Mekhanizm pidvyshchennia ekonomiko-ekolohichnoi efektyvnosti pryrodookhoronnykh investytsii v ekosystemni posluhy" [Mechanism for improving the economic and environmental effectiveness of environmental investments in ecosystem services]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.06*, 2008.
- "Dovkylia Ukrainy za 2016 rik" [Environment of Ukraine for 2016]. *Derzhavna sluzhba statystryky Ukrainy*, 2017. <http://www.ukrstat.gov.ua>
- Danylyshyn, B., and Veklych, O. "Ukraina v mizhnarodnykh reitynghakh staloho rozvytku" [Ukraine in the international ratings of sustainable development]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 7 (2008): 13-23.
- Dvorakova, L., and Zborkova, J. "Integration of Sustainable Development at Enterprise Level" *Procedia neering*, no. 69 (2014): 686-695.
- Ekologicheskaya otsenka investitsionnykh projektov* [Environmental assessment of investment projects]. Moscow: Ekonomika, 2000.
- Klimenko, O. V. "Instrumenty ekolohizatsii investytsiinoi dialnosti na etapakh yii realizatsii". [Instruments of environmentalization of investment activity at the stages of its implementation]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Serii : Ekonomichni nauky*, vol. 2, no. 2 (2010): 198-203.
- Kvaktun, O. O. "Realni ekolohichni investytsii yak diievyi instrument staloho proektuvannia ta budivnytstva rehioniv Ukrainy" [Real environmental investments as an effective tool for sustainable design and construction of Ukrainian regions]. http://ecoukraine.org/_ld/0/7_ecpros_2014_83_.pdf
- Melnyk, L. H., Melnyk, O. I., and Burlakova, I. M. "Ekolohizatsiia ekonomiky yak peredumova dosiahnennia staloho rozvytku" [Ecologization of the economy as a prerequisite for the achievement of sustainable development]. *Ekonomika ta menedzhment: perspektyvy rozvytku*, vol. 2. Sumy: SumDU, 2011. 139-141.
- Sadekov, A. A. *Mekhanizmy ekologo-ekonomicheskogo upravleniya predpriyatiem* [Mechanisms of environmental and economic management of the enterprise]. Kharkiv: ID «INZhEK», 2004.
- Vorontsova, A. "Rozvytok sotsialno-ekolohichnoi sfery - instrument zaluchennia investytsii" [The development of the social and environmental sphere is an investment attraction tool]. *Elektronnyi zhurnal ahrarno-investytsiinoho ahentstva "Agravery"*. 2017. <http://agravery.com/uk/posts/show/alina-voroncova-rozvitok-socialno-ekologichnoi-sferi-instrument-zalucenna-investicij>
- Vyshnytska, O. I. "Ekolohichni investytsii: sutnist, klasyfikatsiia, pryntsypp ta napriamy realizatsii" [Environmental investments: essence, classification, principles and directions of realization]. *Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytetu. Serii : Ekonomika*, no. 2 (2009): 51-58.